

Aec continentur in undecimo libro Iosephi hystoriae antiquitatis iudaicae.

Qualiter Cyrus persae rex iudaeos a Babylonia ad propriam redire terram: & templū reaedificare praecipit: dans eis pecunias. CAP. i.

Quo phibuerūt eos praesides regis templū reaedificare impediētes. CAP. ii.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambyses accipiens regnum interdixit omnino Iudaeis templum reconstruere. CAP. iii.

Quia Darius rex persae Hystaspis filius honorauit gēte Iudeorū: & tēplū ei' edificauit. CAP. iiii.

Quia post ipsum filius eius Xerxes familiariter Iudaeos tractauit. CAP. v.

Quo regnante Artaxerxe: gens Iudaica pene cūcta deleta est. CAP. vi.

Qualiter Vagosus dux Artaxerxis iunioris multa ī iudeos iniuriosa misit. CAP. vii.

Quāta iudeis rex macedonum Alexander bona fecit: postq̄ Iudaeam obtinuit. CAP. viii.

Cōtinet hic liber tempus ānoꝝ ducetoꝝ quinquagintatriū: mensium quinq̄.

Incipit liber undecimus antiquitatum.

Qualiter Cyrus persae rex Iudaeos a Babylonia ad p̄pria redire terrā: & tēplū reaedificare p̄cepit: dans eis pecunias. CAP. I.

Rimo imperii āno regis persae Cyri. Qui septuagesimus concurrebat: ex die quo nostrū populū contigit ex propriis finibus ad Babyloniam migrare: miseratus ē captiuitatis deus: & illius calamitatis infelicium iudeorū: & sicut p̄ Hieremiam prophetam ante p̄dixerat q̄ ciuitas euerteret: postq̄ seruiērūt Nabuchodonosor: & nepotibus eius: & hāc sustinuerunt seruitutē p̄ annos fere septuaginta: rursus eos ad propriam restituit terram: & tēplū reaedificare: & p̄terita frui foelicitate decreuit. Cōcitās igit̄ animum Cyri: fecit eū p̄ omnē asiam scribere. Cyrus rex hāc dicit. Quo me maximus orbis terrae deus regē constituit: credo hūc eē quē genus israhelī adorat. Is. n. & meum p̄dixit nomē p̄ prophetas: quo tēplū eius edificaturus eēm in Hierosolymis in terra Iudaea. Hāc aut̄ cognouerat Cyrus legēs librū quē inter suas p̄dicationes Esaias re-

liquerat ante ducentēsimū & decimū annū. Sic enim in archano p̄dicauerat dixisse deū. Quo uolo Cyrum quē multarū & magnarū gentiū regē constitui mittere populū meū ad propriam terram: & tēplū mihi construere. Hāc Esaias p̄dicauerat: ante ānos cētū. xl. destructiōis tēpli. Quā dū legeret Cyrus: & miraret nomē dñi impetus eū qdā accepit: ut magnificam scripturam impleret. Cōuocās at̄ clarissimos Iudaeorū: q̄ Babylōe hītabāt: dixit se concedere ad propriam Iudaeos remeare puinciā & ciuitatē Hierosolymā: & tēplū dei recōstruere se eos. s. adiuuāte. Tūc scripsit suis ducibus illius terrae uicinis: ut aurū cōferrēt & argētū ad tēpli renouationē: insup ad imolādū pecora. Hāc Cyrus cū Israhelitis dixisset: egressi duarū tribuū p̄cipes: Iudae ac Benjamin: una cum leuitis & sacerdotibus: ad Hierosolymam puenerunt. Multi uero residerūt Babyloniae: mini me passi possessiones suas reliquere. Quo dum uenissent: omnes amici regis adiuuabant eos: & conferebāt ad tēpli renouationē alii aurū: alii argentum: quidam aut̄ & equos: ac iumētōꝝ multitudinē: & uora deo reddebāt: & cōstitutas secūdum ueterē consuetudinem imolationes celebrabant: tanq̄ recreatā & antiquā religionis consuetudinem rediuiam. Transmisit et̄ Cyrus uasa dei: q̄ auferens a tēplo Nabuchodonosor ad Babyloniam usq̄ portauerat. Quā reuehenda tradidit Mitridati custodi suoꝝ thesauroꝝ: praecipiens ea dari seruāda Abassaro: donec tēplū redificaret: p̄fecto aut̄ eo: traderet sacerdotibus & p̄cipibus uulgi reponenda in tēplo: Direxit etiam epistolam rex Cyrus assyriae sarrapis: hāc continēt. Rex Cyrus Sisinnio. & Satrabanae salutē. Iudaeos terram meā inhabitantes q̄ uoluerunt ad suā patriā redire: p̄misi: & ciuitatē renouare tēplūq̄ dei in Hierosolyma rursus edificare in eodē loco in quo prius fuerat constitutū. Misi aut̄ & Mitridatē pecuniarū mearū custodē: & Zorobabel principē iudaeorū: ut fundamenta restituant: tēplūq̄ recōdant. Cuius altitudo sit cubitoꝝ sexaginta: eorū dē & latitudo & faciant tres parietes lapideos ex lapide polito: & unū parietē lignēū ex materiis ipsius prouinciā: similiter & altare: sup quod immolēt deo. Sumptus uero de meis in his oibus uolo fieri. Transmisi etiam uasa quae de tēplo rex Nabuchodonosor abstulerat: tradēs ea Mitridati pecuniarū custodi: & Zorobabel principi Iudaeorū: quatenus ea ad Hierosolymam reportēt: & tēplo dei restituant. Quorū numerus est tantus: Refrigeratoria aurea. l. argentea. lx. situlae aureae. l. argenteae quīgētā libatoria aurea triginta: argentea duo milia: paterae aureae quadraginta: argenteae quadringentae: & uasa alia maxima mille. Cōcedo etiam eis honorē quo potiebant pentes eorū: praeterea p̄ iumētis: & uino: & oleo: dragmas ducētas: qnq̄ milia qngētās: & ad similiam tritici: uiginti qnq̄ milia: quīgētās artabas: quae iubeo p̄beri de tributis Samariae faciantq̄ ei imolationes in Hierosolymis sacerdotes secūdū leges Mosaycas: & offerētēs supplicēt deo p̄ salute regis & generis eius: ut regnū Persae p̄maneat. Eos uero q̄ hāc cōtēpserūt uel infirmauerūt: iubeo crucifigi substātiarūq̄ eorū eē regales. Et epistola qdē hāc hūit. Hi at̄ q̄ ex captiuitate ad Hierosolymā cōuenerūt: fuerūt milia q̄draginta: duo: q̄drigēti: sexagita Quo phibuerūt eos p̄sides regis: tēplū reaedificare ipediētes. CAP. II.

Ed dum mitterent templi fundamēta: & nimis circa edificia festinarent: omnes in circuitu gētes: præsertim Cuthi quos a Medica & persica terra Salmanassar rex assyriorum migrans: habitare fecit Samariam: cum exīde populū israhel tulisset. petebāt fatras & eos qui edificia curabant: ut impedirent Iudæos: ne instaurarent ciuitatem templumq; construerent: qui pecuniis corrupti uendiderunt Cuthis negligentia & socordiam edificationum. Hæc Cyrus ad bella occupatus ignorabat: qui exercitum ducēs contra Massageras uita priuatus est.

CAP.

III.

Amoyse autem filio Cyri principatum suscipiente: qui in Assyria: & Phœnicie: & Amoritide & Moabitide ac Samaria morabantur: epistolam mittunt hæc continentē. Domine serui Mirabimus omnia accidentia scribens: & Semelius scriba: & curia Syriæ: iudicesq; phœnicie. Cognoscere te rex oportet iudæos qui ad Babyloniā deducti fuerant ad nos redisse & ciuitatē rebellē ac maliuolam ac fora eius: ac muros edificare templumq; reconstruere. Scito autē his perfectis: neq; tributa eos pati reddere: neq; obedire: sed etiam regibus resistere & magis imperare q̄ obsequi festinare. Dum ergo edificatur templum & fieri festinatur optimum nobis uisum est: rescribere tibi quatenus monumenta parentum tuorum inquiras: in quibus inuenies rebelles iudæos & regibus inimicos: ideoq; ciuitatem eorum fuisse destructam. Propterea uisum est nobis & uobis certum facere quod fortassis nescitur: quomodo si ciuitas reuocata: & undiq; muris munita fuerit: uia tibi claudetur ad inferiorem Syriam & Phœnicem. Postquā uero Cambyfes hanc legit epistolam: natura maliuolus existens mouetur: & scripsit hæc dicēs. Rex Cambyfes Rathymo accidentia scribenti: & Belle Semio: & Semelio scribæ: & reliquis constitutis & habitantibus Phœnicem & Samariam: hæc dicit. Legens missos a uobis apices: iussi parētum meorum inquiri uolumina: & inuēta ē ciuitas inimica regibus semp̄ existere: & seditiones: ac bella habitatores eius cōmouisse: regesq; eorū cognouimus potenter & uiolenter tributa inferioris Syriæ & Phœnicis exigisse. Igitur præcipio minime concedi Iudæos ciuitatē edificare: ne plus crescat eorū malitia: qua semper contra reges usi sunt. Cum has litteras legissent. Rathymus & Semelius scriba & qui cum eis erant: statim equis deuecti: propere ad Hierosolymam ducētes secum multitudinem aduenerunt: & ciuitatem & templum edificare Iudæos uetabant. Quæ qdē opera p̄ annos nouem sunt impedita: usq; ad secundū annū Darii regis p̄sæ. Nā Cambyfes sex annis regnauerat. Qui cū subiectis Aegyptiis reuertere: defunctus est in Damasco.

CAP.

III.

Post magorum uero interitum: qui defuncto Cambyse præcipatum persarum tribus annis tenuerunt: hi qui septem domini nuncupantur apud persas: filiū Hyftaspis Dariū regem ordinauerunt. Qui dum priuatus esset deum orauit: & si fieret rex: omnia dei uasa quanta Babyloniæ inuenirentur: ad templum Hierosolymitarum mittere se promissit. Contigit autem eodē tēpore p̄fici Zorobabel ducē captiuorū Iudæorū ab Hierosolymis ad Dariū. qui regi quōdam amicus extiterat. Vnde etiam corporis eius custos cum aliis duobus dignus iudicatus: quē sperauerat honore potitus est. Primo uero imperii anno: Dariū summo apparatu cœnā exhibuit amicis: & uernaculis suis: & satrapis persarū: & p̄fectis Indiæ: & Aethiopiæ: magistratibusq; centum uiginti septem prouinciarum. Cum autē completis dapibus unusq; ad dormiendum redisset: rex Dariū ad cubiculum ueniens. paucum noctis requiescens: expergestus quod noctis restabat: reliquum insomne protraxit: sermonemq; ad tres corporis sui custodes conuertit: promissitq; summo honore fulciendum: qui eius interrogationi sapienter & uere respondere ualisset: & uestimento purpureo indui: & in poculis aureis bibere: & super aurum dormire: curruque frenis aureis ornato: & cidari byssina: ac torque aurea uti: & post seipsum sedere propter sapientiam: affinemque suū esse uocandum. Cum igitur hæc illis dona promississet: primum consuluit: utrum fortius sit uinum: secundo: utrum rex: tertio utrum mulieres: aut si his omnibus magis fortior sit ueritas. Has cum illis proposuisset quæstiones: requieuit. Lucescente autem die: conuocauit omnes magistratus: & satrapas: & p̄fectos Persarum: & Medorum: sedensq; ī folio quo solebat unūquēq; corporis custodē corā oib; iussit pronūciare: qd eis de p̄positis q̄nibus uideret. Tūc primus excellentē uini fortitudinē ostēdēs ait. Cū uini fortitudinē cōiicio: oīa ipsā hoc modo uincētem inuenio. Nam mutat & decipit bibētium mētes & animos. Reges etiam pupillis & infantibus similes facit: seruo quoq; ac libero audaciā concitat pauperes diuitibus similes parat. Conuertit enī & reformat animas: & calamitatibus cōpressas reficit: mæsticiam extinguit: alienæq; debitores pecuniæ ad obliuionē perducit: ita disponens eos: ut se oībus ditiores putēt: nihilq; uile loquantur: sed memores diuitiarum: fœlicibus utantur uocabulis: & reges magistratusq; contemnāt. Amicorum quoq; solitam expellit memoriam. Nam scit homines etiam contra amicissimos armare: societates dissoluere: & ad sobrietatem cum per noctem uino relinquente peruenerint: excitantur nihil penitus de his quæ in ebrietate cōmiserūt cogitantes. Hæc ergo cōsiderans omnibus fortitudinem uini comperio potiorē: & uiolenter omnia uincētē. Postq; hæc primus quæ dicta sūt de fortitudine

uini differuit: secundus dicere cœpit de regis fortitudine: ostendens eum superiorem ac potentiorē his quæ ualida dicuntur. Modum autē probationis hinc assumpsit: & dixit. Dum omnia sub hominum coherceantur potestate. qui maria ac terras cogunt competenter sibi seruire: etiam ipsi homines sub manu regum ac potestate degunt. Qui ergo super tam potens & ualidum animal dominatur: cur non insuperabiles illi uirtute ac fortitudine iudicentur. Illi & bella: & pericula subiectis imponentes audiuntur: & eos contra inimicos dirigentes propter suam fortitudinem habent obediētes: montes quoque dirui: muros ac turres deponi iubentes: præterea occidi ac interfici faciunt: ne regum præcepta transcendere uideantur. Vincentes autē prædam quam ipsis abstulerint bellis regi reportant. Hi quoque qui non militāt: sed terram colūt arantes: cū p̄ laborauerit: & oēm op̄e miserā tolerauerint: messe faciētes: ac fructus colligentes: tributa regibus offerūt: & quod uel dixerint uel iusserint sine dilatione complet. Qui cū oī luxuria uel libidine saturati dormierint: aliis uigilātibus custodiunt: tāq̄ ipso timore uicti: minime audēt dormiētē relinq̄re uel discedere: ac sibi p̄uidere: sed unū opus hoc existimant necessarium: p̄manētes custodiāt regē. Cur itaq; nō uidetur rex cūctos fortitudine supare: cui tot populi obsecūdare p̄cipiuntur. Isto quoque tacēte de mulieribus & ueritate tertius Zorobabel cœpit docere dicēs. Sic eq̄dē forte uinū & rex fortis ē. cui oēs obaudiūt: sed his potentior pulchritudo mulieris existit. Nam regem enixa mulier ad uitā edidit: & eos qui uites plantauerunt unde p̄fluit uinum: mulieres creauerūt & aluerūt. Nihil autē est: quod nō ab his hēamus. Nā & uestes nobis ab his texuntur: & domus nostræ p̄ has curant atq; seruantur: & non possumus a mulieribus segregari. Sed etiam aurum multū & argentū si possideamus: & quicquid aliud fuerit p̄ciosum & industria dignum: cū uidemus decoram mulierē: oīa relinquentes: speciem eius obstupescimus: & patimur omnia cōcedere quæ possidemus ut desiderata pulchritudine potiamur. patres & amicem terram: sapius & amicos obliuiscimur propter uxores: & animas una cum ipsis perdere non timemus. Sic ergo præcipue considerate mulierum fortitudinem. Nonne laborantes & omnem tolerantēs miseriam per mare ac terram: cum aliquid per labores acquirimus: totum offerentes uxoribus: tanquam dominis tradimus. Regem quoque uidi aliquando tantorum dominum a filia Rabezaci Themasi nomine Apama concubina eius a lapidis percussis: & diadema tollentem capitis eius libimet imponentem: & hæc oīa tollerantē ridebatq; cū illa risisset: & cū irata fuisset mestitia confusus: blādimētis placabat mulierē: rogans eā & se nimis humilians: si quando tristem uidisset. Post hæc inimicem respicientibus satrapis & ducibus. Item Zorobabel disputare de ueritate cœpit: eundē: quod ostendens: quantum mulieres fortes existūt: debiles tamē & ista: simui & rex ad cōparationē ueritatis apparent. Nam si terra maxima est cœlū altū & uelox: hæc oīa uoluntate dei mouentur. Verus autem deus & iustus est: & ex eadem causa oportet ueritatem fortissimam iudicari quod nihil contra eā iniquitas ualet: insuper & cætera quidem quæ fortia uidentur mortalia & citius deicientia probantur. Veritas autem & immortalis est & sempiterna: nobisq; non pulchritudinem tempore tabescentem accommodat: neq; substantiam casibus auferēdam: sed iusta & religiosa discernēs ab his quæ iniusta uel iniqua monstrā. Cum terminasset Zorobabel de ueritate sermonē: laudante multitudine optime eū dixisse: quō ueritas fortitudinē imutabilē & nō senescentē sola possidet iperauit ei & rex petere p̄ter promissa quæ uellet: nam præstaturū se dixit: eo quod sapiētior & prudētior aliis apparuisset. Iussitq; etiam secum eum sedere: & affinem uocari. Tūc Zorobabel admonuit eum ut uotum quod deuouerat si regnum perciperet adimpleret. Votum autem quod p̄miserat hoc erat reedificare Hierosolymam: tēplumq; construere: & uasa restituere: quæ auferēs Nabuchodonosor ad Babyloniam portauerat: & dixit hæc esse eam petitionē quā nunc me iubes poscere: propter quod iudicatus sum prudēs ac sapiēs. Rex autē in hoc lætatus surrexit: & eum osculatus. Toparchis & Satrapis scripsit p̄cipiēs ut deducerēt Zorobabel: necnon & eos qui ad tēpli renouationem cum eo profecturi essent. Præterea mādauit Syriæ ac Phœnicis magistratib; ligna cedrina a libano decisa Hierosolymā trāsmittēre & cum eis recondere ciuitatē. Scripsit et̄ liberos eē oēs iudæos: qui a captiuitate redierūt ad terram iudæam: phibuitq; Satrapas & curatores suos iudæis opera iperare regalia. Sup̄ hæc p̄cepit & oēm terrā quā colere ualuisent: sine tributis eos possidere: iussitq; etiā Idumæos & Samaritas: & eos qui humilē syriam habitabant: reddere uicos iudæorum quos tenebāt insuper ad templi ædificationē quinquaginta milia dari talenta mādauit: sacrificare quoque eos legitimas imolatiōes p̄misiit omnē autē ip̄sam & sacram uestē quæ seruiunt i templo p̄cipes sacerdotum & reliqui sacerdotes a leuitis instrumēta in quibus domino cantēt: de suo fieri præcepit: custodibus quoque ciuitatis & templi: iugera terræ per singulos annos: & pecunias statutas ad necessaria uitæ dari decreuit. Transmisit etiā uasa: & omnia quæ Cyrus ante ipsum de iudæorum restitutione facere uoluit: eadem Darius definiuit implere. His oībus a rege donatis: Zorobabel exiēs de regia domo. respexit sursum ad cœlū & cœpit agere deo gratias sapiā: p̄ quā uictoriā Dario p̄sente p̄cepit dicens. Nequaquam his dignus fuisset: nisi te domino propitio. Ita deo gratias agens de p̄sēntibus: petebat ut ei futuris adiutor existeret. Peruenit autem ad Babyloniam: & contribulibus suis regis mandata patefecit. Audientes illi deo gratias offerrebant: qui eos patriæ suæ restituēbat: & ad potum cōuiuiaq; conuertit: per septē dies summa letitia fruebantur: restorationē regressiōēq; patriæ festiua gratulatione celebrabant.

Postea omnes principes tribuum ad Hierosolymam profecturi cum uxoribus & filiis ac subiugali-
 bus elegerunt homines Darii: quos cum eis rex usq; ad Hierosolymam destinauit: & cum letitia &
 iocunditate cum cantibus tibisq; ac sonatibus cimbalis ibant. Præcedebat autē eos & reliqua mul-
 tudo Iudæorum cum Iudis. At illi ad Hierosolymam conscēdebant: ab unaquaq; patrum tribu
 certus numero existēs. Sed mihi minime uisum ē noīa patrum recēdere: ne legentiū aīos a rerū con-
 sequētia suspēdēs: obscurā illis facere narrationē. Septuagīta cātores & cāratrices ducētā. xlv. con-
 scēdūt cameli quadringēti. xxx. Sūma uero multitudine euntium: qui circa duodecimū ānum æta-
 tis habebantur: ex tribu iuda & beniamī: fuerūt q̄ter mille milia: & sexcenta. xx. & octo milia leuite.
 iiii. milia. lxx. Mulierum autem infantumq; commixtū corpora fuerunt. xl. milia. septīgēti. xlii. Præ-
 ter hos leuitæ cantores fuerunt centū. xxviii. ianitores centū. x. serui tēpli trecenti nonaginta duo:
 insup & alii sexcenti. lii. dicentes quidem se Israhelitas: nullo modo tamē ualētes suum ostēdere ge-
 nus. Repulsi uero sunt quidē a sacerdotali honore: qui uxores sibi copulauerāt alienigenas. Hi nec
 suū genus dicere præualebant: nec in generatione leuitarū uel sacerdotū: qui inuēti fuerunt q̄si qui-
 genti. xxy. Mancipiorum uero multitudo sequebatur eos qui ad Hierosolymam pergebant: nume-
 ro septem milia trecenti. xxxv. subiugalia qnq; milia: qngenti. xxv. Dux uero dinūeratae multitudi-
 nis: Zorobabel fuit filius Salathiel: ex filiis David genitus de tribu Iuda: & Iesus filius Iosedech prin-
 cept sacerdotum: nec non & Mardocheus: & Isrebreus: qui a populo principes fuerunt constituti &
 contulerunt: auri quidem minas cētum: argenti autē quinq; milia. Sacerdotes ergo & leuitæ parsq;
 totius populi Iudæorum q̄ta in babylone fuit ita ad Hierosolymorum residens ciuitatē ibidē habi-
 tauit: reliqua uero multitudo ad suas patrias discessit. Cunque septimus uenisset mensis: ex quo de
 Babylone egressi sunt: mittens Iesus princeps sacerdotum: & Zorobabel iudex cunctos ex prouicia
 Hierosolymis congregauit. Qui sine dilatione construxerunt altare in loco quo prius edificatum
 fuerat: & legitimas super ipsum hostias obtulerunt secundum legem Moyfi. Dumq; hæc facerent:
 gentes offendebantur uicinæ quæ eis odiosæ erant. Celebrauerunt autem illo tempore dies taber-
 naculorum: quemadmodum legislator Moyses præceperat. Preterea & oblatiōes domini: & quas
 dicunt endehelcismus: & hostias sabbatorum: & omnium sanctoꝝ dierum sacrificabant uota reddē-
 tes. A primo die septimi mensis: cœperūt etiam renouare templum: multas præstantes pecanias la-
 pidum cesoribus & edificatoribus: insuper & alimenta operantibus ministrabant. Sydoniis uero le-
 ue & suaue uidebatur a Libano ligna cedrina deponere: quæ ligantes in modum ratiū: ad portū
 Ioppe transferebant. Nam sic ante præceperat Cyrus: sed iubente Dario fiebant. Quæ secundo an-
 no profectiois Iudæorum ad Hierosolymā uecta sunt mense secundo: cum & templi renouatio ut-
 geretur: & fundamentis restitutis super edificaretur a primo die sequētis mensis: anni secundi. Ope-
 ribus uero præposuerunt leuitas: uicesimum iam annum ætatis agentes: & Iesum & filios: & fratres
 eius & Obdoilum fratrem Iudæ: & Aminadab: & fratres eius. Itaq; templum omni studio fabrican-
 tibus eis qui edificationem curabant propere consumatio quam sperabatur euenit. Perfecto autem
 templo: sacerdotes cum tubis: ornati habitu solenni: & leuitæ & filii Asaph surgentes laudauerunt
 dominum laudibus quas David primus eis ostenderat. Cunque sacerdotes: & leuitæ: & seniores
 prouinciarum uetus recordarentur templum: ingenti magnificentia conditum: & nouum uide-
 rent per inopiam non ita constructum: arbitrati quantum præterita scēlitate minores existerent:
 tristes ac dolorem tenere minime ualentes: ad lachrymas lamentationesque proruperunt. Populus
 uero præsentia diligebat: & de templi ædificatione letabatur: quia nullam prioris memoriam fa-
 ciens: nec antiqua comparatione cruciatur. Vincebant ergo tubarum sonos: & populi letitiam
 sacerdotum & seniorum lamentationes eo quod uidebatur minor templi constructio institisse.
 Cunque clāgores tubarum audissent Samaritæ: odium erga tribum Iudæ & Benjamin habentes: con-
 currebant causam tubæ uolentes agnoscere: uidentesq; q̄ captiui Iudæi a Babylone redeuntes: tem-
 plum ædificassent: petierunt Zorobabel: & Iesum: & principes tribuum: ut ipsis quoq; permitteretur
 una cum eis templum renouare: & in commune adorare. Nam non colimus dicebant minus illis
 deum: quomodo & religionis cupidi ex illo tempore sumus: ex quo nos hic Salmanassar rex affy-
 rius a Chutia: Media migravit. Postquam hæc sunt locuti: Zorobabel & Iesus principes sacerdo-
 tum: & duces tribuum israhel responderunt quidem impossibile esse se eis cōicare: quomodo ipsis
 permissa esset templi innouatio: prius quidem a Cyro: nunc autem a Dario: adorare uero si uellent
 licere: & hoc solum illis esse commune: & omnibus hominibus uenientibus in templum ad orare
 deum. Cum uero hoc audissent Cethei: nam hac appellatione Samaritæ uocabantur. indignati p-
 suaserunt gētibus Syriæ petere suos satrapas eodem modo quo prius sub Cyro & Cambyse: ut cum
 ipsis templi renouationem prohiberēt: festinantibus Iudæis ne morā afferent ac tarditatem. Per idē
 tempus ascenderūt ad Hierosolymam Sisinnius Syriæ ac Phœnices præfectus: & Sarobazanes cum
 aliis: & interrogauerūt Iudæorum magistratus: quis eis concessisset templum sic edificare: ut magis
 castram uideretur eē quam tēplum: uel cur porticus & ciuitatē tam munito circūdedissent muro.
 Zorobabel & princeps sacerdotum Iesus seruos quidē se eē maximi dei dixerunt: hoc uero templū
 ipsi deo quondam a rege suo scēlicissimo: & qui omnes uirtute uicerat fuisse constructum: multisq;

temporibus permanfisse: sed cū sui patres iniquitatem coram deo gessissent. Nabuchodonosor rex Chaldæorum & Babylonæ sua potentia superans ciuitatē euertit: tēplumq; populatus incendit: & populum captiuum ad Babyloniam migravit. Cyrus autē qui post ipm Persæ & Babylonæ rex imperium sumpsit: scripsit ut tēplum redificaret: & oīa quæ exinde Nabuchodonosor extulit ornamenta & uasa: Zorobabel & Mitridati custodi pecuniarum tradidit præcipiēs: ut hæc iterū ad Hierosolymam reportarēt: & in proprio renouato restituerēt tēplo. Hoc enim mādauerat festinatē fieri: iōq; Sabassirinm ascēdere iussit ad Hierosolymam: & operi faciēdo omnimodis iminere. Qui postq; a Cyro litteras accepit: ueniens studiose fundamenta deposuit: & ex illo tempore hætenus hoc construxit: sed propter malorum inuidiam imperfectum adhuc remāsit. Igitur si uultis acpbatiss: scribite dario: ut inquirat imperatorum monumenta & inueniet nihil nos penitus fuisse mentitos. Hæc dicente Zorobabel & principe sacerdotū: Sisinnius & qui cū eo erant edificationē uetandam iudicauerunt: donec regi dario scriberēt: Statim uero propter hæc ei conscripserunt. Tunc iudæi timentes & exterriti: ne aliud q̄ prius iusserat regi uideretur de templi constructione: fiducia a duobus pphetis qui per idem tempus apud eos erant Aggeo & Zacharia acceperunt. dicentibus nihil penitus a Persis durū esse metuendū: cū deus templū pdixerit innouari. Qui cū credidissent pphetarū sententiis ædificationem curabant nullum præmittentes diē. Dario uero scribētibus samaritis & accusantibus p epistolam Iudæos. quia ciuitatē munirent: & templum castello magis simile q̄ templo construerent: & dicentibus non ea quæ sunt ei pdesse: insuper epistolas ostendentibus per quas cambyses templi edificationē fieri uetuisset: cognoscens rempublicam suam non esse tutam hierosolymis restituitis: cum litteras legisset a Sisinnio & qui cū eo erant directas: iussit in monumentis regalibus de his inquiri: & inuentus est in Echathanis constructa turre in regione Mediæ codex in quo hæc conscripta leguntur. Primo imperii sui anno rex Cyrus iussit templum in Hierosolymis renouari cuius altitudo esset cubitorū sexaginta: latitudo eorūde ex tribus parietibus lapideis lapide polito: & ligneum parietem unum ex materiis ipsius regionis & altare. Sumptus autē a rege fieri disposit: & uasa quæ abstulit Nabuchodonosor: & ad Babyloniam portauit reddi Hierosolymis. Quorum cura sua sub Assaro Syriæ & Phœnicie præfecto & magistratibus collegis eius iniunxit: ut ipsi quidem a locis illius recederent: seruis uero dei Iudæis & magistratibus eorum templum edificare permitterent. Iussit quoq; ut adiuuarent eos ad opera: & ex tributis prouinciæ quam curabant darent Iudæis immolationis causa tauros & arietes: & agnos ac ædos & similes: oleumque & uinum: & alia quæcunq; peterent sacerdotes: ut orarent pro salute regis atq; Persarum: eos uero qui mandata cōtemnerent: crucifigi præcepit: & eorum substantias regiæ domui deputari deprecatusq; est orationibus deum: ut si quis auderet ædificationem templi fedare: hunc talem percutire: eumque a sua iniquitate suspendi. Hæc inueniens in commentis Cyri Darius: rescripsit Sisinnio & collegis eius dicens. Rex darius Sisinnio equitum præfecto & Sarabatenō: & collegis eius salutem. Exemplar epistolæ quam in monumentis inuenimus transmissi: & iubeo omnia fieri quæ in ea continentur. Valere. Igitur per epistolam cognoscentes Sisinnius & qui cum eo erant: regis uoluntatem de reliquo competentia faciebant. & instabant sacris operibus adiuuantes seniores & magistratus Iudæorum: & procedebat summo studio templi constructio: prædicentibus Aggeo & Zacharia secundum mandata dei. & cum uoluntate Cyri & Darii regum templum edificatum est secundo septem annis. Nono autē imperii anno Darii: aicesimatertia die mensis undecimi quē hæbrei uocant Adar: macedones Distrios: sacerdotes & leuitæ: & reliqua Israhelitarum multitudo post captiuitatem pro reuocatione ueterum bonorum & dedicatione obtulerunt hostias tauros centum: arietes ducentos: agnos quadringentos: & hircos duodecim pro duodecim tribubus. Nam tantæ sunt tribus Israhel: pro suis unaquaq; peccatis. Sacerdotes uero & leuitæ secandum legem ordinauerunt ianitores per singulas ianuas. Nam edificauerant iam Iudæi templi porticus: in circuitu interioris sacrarii. Veniente autē die festo azymorum primo mense quem macedones Xanticum: nos autem Nisan nominamus: omnis populus ab agris in ciuitatem confluit: diesq; festos sanctificati: cum suis uxoribus & filiis secundum patriam legem celebrauerunt. Sacrificium etiam quod pascha dicitur quartadecima die eiusdem mensis immolauerunt: & per septem dies nullis abstinere delitiis. Holocaustum quoq; offerentes: deo sacrificabant: agentes ei gratias: q̄ iterum eos terræ patriæ suæ legibusq; restituisset: mentemq; regis persarum propiciam eis præbere dignatus est. Quibus rebus admoniti: deo munificenim & locuplebiliter immolabant. Habebant autem in Hierosolymis: & optimatum gubernatione regebantur. Nam sacerdotes stabant eorum negotium: usq; quo regnare contigit nepotes Asamonei. Et enim ante captiuitatem & transmigrationem: a Saul & Dauid qui primi imperium gentis iudaice susceperunt: alia illis erat forma reipublicæ per quingentos triginta duos annos: menses sex: dies decem. Ante hos autem reges: præfules eos regebant: q̄ appellabant iudices & monachæ. Et hac republica usi: sūt annis plus quingentis: post mortem Moyli & ducis Iesu. Hæc quidem reductis a captiuitate Iudæis: temporibus Cyri & Darii oīa contigerūt. Samaritæ uero inuidi uel molesti aduersū eos erecti: mala multa in Iudæos operati sunt diuitiis confidētes & cognatione Persarum: quō ex his fuerāt pgressi. Nā

quanta iubebantur a rege immolationis cā deuectigalibus præberi: nullatenus dare uolebant: & præfectos equitum fauētes sibi in hoc & cooperantes habebant: aliaq; multa quibus nocere Iudæis per se: aut per alios potuissent: non eos pigeat efficere. Placuit igitur Hierosolymitis: mittere legationem ad regē darium: quo accusarēt Samaritas. Legat⁹ itaq; missus ē Zorobabel: & alii quattuor de magistratibus. Cum uero crimina & cās quas contra Samaritas ferebāt a legatis rex cognouisset dedit eis epistolam reportandā ad equitū præfectos: & curiam Samariæ: quæ hmōi erat scripta. Rex darius Tangane & Sambase præfectis equitū: & Sadrace: & uelueni Samaritis: & reliqs conseruis eorū in Samaria constitutis. Zorobabel: & Ananias: & Mardocheus legati Iudæorum uos accusant: tanq̄ molestos & impediētes templi constructionē: & nullatenus uelle præstare ad hostias quos nobis præcepimus sumptus. Volo igitur: ut legentes præsentem epistolam præbeatis his ex regalibus thesauris: & tributis Samariæ oīa quæ illis ad imolationē sunt utilia: quæ admodū sacerdotes uobis in dixerint: ut non prætermittant diurnis sacrificiis: & pro me & pro persis supplicare deo. Epistola quæ dem hæc continebat.

CAP.

V.

Dario autē defuncto: filius eius Xerxes regnū suscipiēs: uolūtatē paternæ colendi & honorandi deū hæres apparuit. Oīa nāq; faciebat quæ religionis erāt patrēq; secutus: & Iudæis liberaliter utebāt. Per illud tēpus princeps fuit sacerdotū fili⁹ Iesu noīe Ioachi. Erat & in babilōe: uir iustus: & gloria magna potitus apud multitudinē: prim⁹ populi sacerdos nomine Esdras. Qui cū legū Moyses integrā haberet expientia Xerxi regi amicus ē factus. Ad Hierosolymā autē ascendere deliberās: & ducere secū quosdā a Babilōe Iudæos: a rege poposcit epistolam sibi ad Satrapas Syriæ dari: p̄ quā noticiā eorū quis eēt intimaretur. Rex autē ad satrapas hmōi direxit epistolam. Rex regū Xerxes Esdræ sacerdoti: & lectori legis dei salutem. Opus esse meæ clemētiæ putans: apud eos qui uolunt ex Iudæa gēte uel sacerdotes uel leuitas sub nostro regno constitutos pergere ad Hierosolymam præcipio: si qui desiderāt ut eant: quemadmodum mihi & septem meis consiliariis uisum est: quatenus uiserent Iudæam: secundum ritus legum dei: & portent dona deo Istabel: quæ deuoui ego & mei amici Aurum ēt & argentum quantum inuentum fuerit in terra Babiloniæ deo dicatū: hoc omne ad Hierosolymā deportet pro sacrificiis dei: necnō & quodcūq; uolueris uel ex auro: & argento construere: liceat tibi cum tuis fratribus facere. Vasa quoq; sacra quæ tibi tradita sunt depone: & quicquid mente cogitaueris ut fiat: impendi in his iussimus: ut ex regalibus thesauris efficias. Scripsi etiam custodibus pecuniarum Syriæ & phœnicis: ut diligentiam habeant circa ea quæ per Esdram sacerdotē uel lectorē legū dei madata noscunt. Igitur ne quā de me aut de nepotibus meis iram deus assumat: oīno præcipio ad usq; tritici modios centum: deo secundū legem dari. Et uobis dico sacerdotibus leuitis: ac sacris cantoribus & ianitoribus: sacriscq; seruis: & templi scribis: ut nullo modo aut tributa pōatis: aut aliquid captiosum: aut onerosum. Sed etiam tu Esdra secundū dei sapientiam censors ordina: qui omni syriæ & Phœnicie tuamq; legem scientibus indicent: eamq; discedam ignorantibus trade. Et si quis ex gente tua dei sui legē uel imperatoris transgressus fuerit puniat: ut non tanq̄ ignorans ui deatur trāsire: sed cognoscens: audacter negligere cōprobet. Ergo huiusmodi contēptores: aut morte: aut pecuniis cōdēnent. Valete. Tūc Esdras hæc epistolā accipiens: letatus deū adorare cœpit: & regiæ beniuolentiæ ipsum confitebatur auctorem: ideoq; oēs ipsi gratias dicebat esse referendas. Legens autem epistolā: Iudeis Babiloniæ constitutis: eā designauit. Exēplum quoq; eius ad oēs Israhelitas & Mediam habitantes transmisit. Hi uero cognoscentes regis circa deū pietatē: & fauorem quē in Esdram habere probatur oēs eum dilexerunt. Multi itaq; facultates suas deportātes: ad Babiloniā uenerūt: cupiētes ad Hierosolymā descendere. Totus autē populus Israhel in illa prouincia permāsit: ideoq; duæ tantum tribus consistunt per Asiam & Europā obsequentes romanis. Decē at tribus hæctenus trans Eufratē cōmorari p̄bant: quæ multitudines inestimabiles: minime possunt numero cōprehendi. Uenerunt etiā ad Esdram multi sacerdotes & Leuitæ: & ianitoresq; ac serui sacri: quos cōgregans de captiuitate: trans Eufratē tribus diebus moratus ieiunia eis imposuit: ut deo uota pro salute soluerent ne quid in uia paterentur aduersum aut per hostes: aut p̄ aliā quādā difficultatē forsitā accidentem. Nam Esdras regi prædicens: q̄ deus eos perduceret: iam nō petiit qui eos p̄cederēt eqtes: sed postq̄ uota præfecerūt ab Eufrate surgētes: die duodecimo primi mēsis: septimo ip̄erii anno Xerxis ad Hierosolymā peruenerūt: quinto mēse eiusdē anni. Et illico Esdras custodibus pecuniarū de sacerdotali genere existentibus restituit sacras pecunias: argenti talēta sexcēta quinquaginta uasa argētea talētorū centū: uasa aurea talētorū uiginti: & uasa ærea auro meliora: habentia pondo talenta duodecim. Hæc nāq; rex & cōsiliarii ei⁹ & oēs Israhelite Babiloniā habitātes donauerūt. Cūq; Esdras tradidisset ea sacerdotibus: obtulit deo legitimas hostias i holocaustum: tauros tredecim: pro cōmuni uero populi salute arietes nonaginta: agnos septuaginta duos: ados pro purgatiōe delictorum duodecim. Regis quoq; dispensatoribus & præfectis oibus Syriæ ac Phœnicis: regias litteras obtulit: qui denunciationē eius agere compellebātur: gētēq; honorabāt: & oē opus bonū cū eis elaborabāt. Hæc igitur quæ admodū & ipse Esdras deliberauerat p̄cesserunt: deo eo ut arbitror dignum in his quæ uoluit iudicante p̄pter iusticiam ac benignitatē eius. Quæ pauco tpe trāsēute aliq̄ adierūt accusantes

Quod quidam sacerdotum & leuitarum transgressi sunt patrias leges uxores alienigenas ducentes: & genus sacerdotale confundentes: petebantque ut legibus subueniret: ne communis super omnes ueniens ira calamitatibus iterum eos inuolueret. Quae cum audisset: mox praemerore uestem dirupit: & caput barbamque contumeliose dilacerans: sese prostravit in terram: quod tale facinus populi primates commisissent: existimans: quia si praeciperet eis uxores cum earum filiis deserere: nemo obediret: & ideo permanebat in terra iacens. Concurrerant autem omnes mediocres eorum ad eum: & dolorum eius in his quae facta sunt participes erant. Cum autem Esdras a terra surrexisset: & manus ad caelum tetendisset: dicebat. Confundor quidem a deo propter populi delicta ueniam suscipere qui etiam de sua misericordia: parentum nostrorum iniquitatem remisit. Rogabat uero deum qui semen aliquod & reliquias ab illa eorum calamitate: uel captiuitate seruauerat: & rursus ad Hierosolymam & propriam terram restituerat: qui & reges Persarum impendere eis misericordiam praeparabat: ueniam solita pietate concedere: se uero morte quidem digna commisisse: bonitatis autem dei esse hos tales a tormentis eripi. Qui postquam orando conticuit: cunctis lugentibus qui cum uxoribus & filiis ad eum conuenerunt: quidam Achanonius nomine. primus Hierosolymitanus: accedens ad eum dicebat ipsos quidem peccasse: cohabitantes cum alienigenis uxoribus: persuadebatque ei omnes iurare: quatenus suas uxores cum earum filiis amouerent: & eos punirent: qui legi obedire contenerent. Flexus igitur Esdras: fecit principes tribuum sacerdotum: & leuitarum: & israhelitarum iurare quod uxores suas & filios secundum Achanonii consilium incunctanter abdicarent. Suscipiens ergo sacramenta: statim egressus est templum: habitaculum uero Ioannis ingressus filii Eliab: & nihil penitus illo die propter merorem comedens ibidem commoratus est. Facta autem praedicatione: iubens omnes qui ex captiuitate redierant ad Hierosolymam colligi: & hos qui ante biduum: aut tres dies occurrissent alienari a multitudine: & substantias eorum auferri decernens: secundum iudicia seniorum: conuenerunt intra tertiam diem ex tribu Iuda & Beniamin: in uicesimo die noni mensis: qui secundum haebreos Casleu secundum macedones Apelleos uocatur. Cumque in superiori loco templi confedisissent: praesentibus senioribus: & propter zelum uehementer afflictis: surgens Esdras: criminabatur illos qui praeter legis consuetudines alienigenas duxissent uxores: nunc uero facturos eos rem deo gratam: & sibi utilem dicebat: si uxores eiicerent. Cum ergo omnes se id perfecturos clamarent: sed abundantem esse multitudinem: tempusque hiemale: & hoc opus non huius aut duorum esse dierum: sed oportere ut duces & alii: qui cum alienigenis habitabant uxoribus tempus acciperent dilationis: & seniores cohabitantes cum alienigenis uisitare multitudinem: cum haec decreuissent: coeperunt querere a primo die mensis decimi eos qui cum alienigenis: habitabant usque ad primum diem secundi mensis: & inuenerunt multos ex nepotibus principis sacerdotum Iesu: & fratrum eius sacerdotum: & leuitarum: & Israhelitarum: qui uxoribus filiisque earum dilectionem magis legum suarum praeponebant: eas illico refutarent. Quo facto: hostiis placantes deum: immolantes arietes obtulerunt. Quorum nomina minime uisum est: nobis dicere necessarium. Igitur praedictum nuptiarum peccatum sic Esdras purgavit: ut decetero haec consuetudo non permaneret. Septimo uero mense scenophegiam celebrantes: & toto tunc populo congregato: ascendentes ad superiora templi ad orientalem portam Esdras rogabat: ut leges eis Mosaycas legeret. Qui stans in medio populi: a solis ortu legit usque ad medium diem. Et cum audissent recensitas leges: iusticiam quidem ad praesens: & imposterum docebant: de praeteritis autem gemebant: lachrymasque fundebant & recordati sunt: quod si legem custodissent: nihil ex tot supradictis malis perpassi fuissent. Cumque uideret Esdras sic eos afflictos praecipit ad sua discedere: & lachrymis abstinere propter festos dies: in quibus minime liceret affligi: hortabaturque magis ad epulationes eos conuerti: & facere quae sunt grata & conuenientia celebrationi praesenti: penitentiam & mesticiam de prioribus peccatis habendam & obseruandum: ne quid imposterum eis simile proueniret. Postquam uero eos Esdras hortatus est: coeperunt habere leticiam. Cuiusmodi hoc per dies octo in suis tabernaculis egissent ad propria discesserunt: laudantes deum: pro emundatione communium peccatorum Esdreque gratias referebant. Cui contigit post gloriam quam habuit deum in senectute ueneranda finire uitam: & Hierosolymis cum multa sepeliri liberalitate. Sub idem tempus & Ioachim defuncto principe sacerdotum: filius eius Eliasib in principatum sacerdotalem successit. Quidam autem ex captiuis iudeis: Xerxe regis pincerna nomine Neemias: occurrens quibusdam peregrinis ante metropolim persarum Susi: ex longo itinere ad ciuitatem intrantibus: & audiens eos adinuicem haebraice loquentes: consulebat unde essent profecti. Illis autem respondentibus: se a Iudaea uenisse: rursus interrogabat: qualiter haberet se eorum multitudo: & metropolis Hierosolyma. Cuius dixissent: male habere ciuitatem: & depositis in solum muris multa mala gentes in circuitu positas inferre Iudaeis: & die tota percurrere: deuantantes prouinciam: & nocte tanta mala conferre: & multos a prouincia uel ab ipsis Hierosolymis captiuos abducere: & omnes uias singulis diebus cadaueribus plenas inueniri occisorum: tunc Neemias propter suorum calamitatem fleuit: & extendens palmas ad caelum dixit. Domine usquequo despicias quae nostra patitur generatio. Sic rapina uel spolia ab omnibus sumus effecti. Remoranti autem eo in porta: & haec deflenti quidam nunciavit iam regem accumbere praeparatum. Qui statim sicut erat illotus: administrum poculi re-

gis festinauit. Vt autem rex conuocauit: suauitate plenus ad iuuenem respexit mestum: & querebat eum tristis esset. Tunc ille deum deprecatus ut gratiam ei quandam postulanti prestaret: quomodo inquit possum tibi rex non talis apparere: qualem memorem in corde teneo: dum audierim patriam meam Hierosolymorum in qua & monumenta & sepulchra meorum sunt parentum muros in terra iacentes: & portas eius incensas. Sed presta mihi proficiscenti muros restituere: partemque templi cadentem denuo reconstruere. Tunc rex annuit dare se donationem ei quamcunque supplicasset: & ad satrapas litteras de portandis: quatenus eum honorarent: & omnia quae opus haberet praebent ei dicens. Repelle tristitiam: & dereliquo gaudens nobis ministra. Igitur Neemias deum adorans: & regi gratias agens: mestitiam uultus confusionemque suam pollicitationis hilaritate mutauit. Postea autem die conuocans eum praebuit ad Syriae Phoenicis & Samariae praefectum Adodo epistolam deferendam: in qua de honore iuuenis: & de impendiis edificationis mandauerat exhibendis. Veniens ergo ad Babyloniam & multos gentis suae sponte eum secutos adducens: ad Hierosolymam peruenit: uicesimo quinto anno regnante Xerxe: & demonstrandas epistolas porrexit Adodo & aliis praefectis equitum: & congregans omnem populum ad Hierosolymam: stetit in medio templi: talem ad eos fundens orationem. Vos scitis uiri Iudaei: deum quidem in memoria patrum Abraam & Ysaac & Iacob permanere: & per illorum iustitiam non derelinquere promissionem nostram. Vnde & adiuuit me: ut acciperem a rege potestatem: muros uestros refabricare: ac reliquam partem templi perficere. Volo autem uos uicinarum gentium certe scire inimicitias: & quia si cognouerint magnificenter nos edificia reparare resistent: & multa molientur: ut nos impedire ualeant. Primum ergo in deum confidere debemus: qui illorum inimicis potest resistere: nec die uero nec nocte studium edificandi relinquere: dum tempus opportunum existit. Cumque haec dixisset: iussit & magistratibus muros metiri: & opera eius diuidere populo per uicos & ciuitates secundum uiciumque possibilitatem: pollicitus & semetipsum cum suis seruis aedificationem adiuuare. Soluta quoque contione: Iudaei statim opus aggressi sunt. Iudaei uero dicti sunt ex die qua a Babylone profecti sunt ex tribu Iuda: quae prior ad illa loca peruenerat. Vnde & ipsi: & prouincia a tali appellatione uocantur. Audientes uero murorum edificationem accelerari Ammonitae: & Moabitae: uel Samaritae: & omnes qui inferiorem Syriam habitabant: moleste ferebant: & meditabantur insidias contraxere: quatenus uoluntatem eorum impedirent: multosque interficiebant Iudeos: ipsum etiam Neemiam dilacerare querebant quosdam alienigenas conducentes: qui eum perimerent. Propterea in timorem & turbam dispersis rumoribus eos mittebant: tanquam multis gentibus paratis contra eos arma proferre: quibus turbati rumoribus constructionem pene reliquerunt. Neemias autem nullo modo his permotus: studium operis dereliquerat: sed custodie causa corporis sui armis satellitum circumseptus: sine uulnere permanebat: operis desiderio tribulationem non sentiens. Ita siquidem intentus agebat ac prouidebat suae salutis: non timore mortis: sed cognoscens post suum inuentum minime concedi suis ciuibus muros construere. Vnde praecipit imposterum: ut armis aedificatores cincti fabricarent. Igitur aedificatores: uel impensarum portitores gladios habebant: clypeos autem iuxta eos poni decreuit. Bucinatores etiam quingentis pedibus statuit: praecipiens: ut si hostes apparerent: significarent populo: quatenus armati resisterent: ne eos nudos inermesque oppugnarent. Ipse uero nocte circuiens ciuitatem: minime aut operibus: aut somno: aut cibo fatigabatur: nihil autem horum suauiter: sed sub necessitate utebatur. Quos labores sustinuit per annos duodecim: & menses quattuor. Nam tanto tempore Hierosolymorum sunt muri perfecti: octauo & uicesimo anno: & mense nono imperii Xerxe. Sed postquam muri perfectionem acceperunt: Neemias & reliqua multitudo sacrificauerunt deo pro eorum edificatione: ac per octo dies sunt epulati. Gentes igitur quae Syriam habitabant audientes factam constructionem murorum: grauius angebantur. Neemias autem in ciuitate uidens paucos homines habitare: rogauit sacerdotes & leuitas: ut uicos relinquentes: ad ciuitatem migrarent: & in ea manerent: fabricans eorum domicilia propriis expensis. Populum etiam agros colentem decimas fructuum ad Hierosolymam iussit offerre: ut habentes sacerdotes & leuitae alimenta: perpetua religionis iura non derelinquerent. Et hi quidem libenter sequebantur decreta Neemiae. Ciuitatem uero exinde contigit hominum multitudine compleri. Multa etiam alia bona laudibus digna cum summa fecisset magnificentia Neemias: ad senectutem perueniens: defunctus est: uir benignus & natura iustus atque magnificentissimus erga propriam gentem qui in memoria eterna sui muros Hierosolymitanos reliquit. Haec ergo imperii Xerxe sunt anno. xxviii. mense nono.

Quomodo regnante Artaxerxe: gens iudaica pene cuncta deleta est.

CAP. VI.

Defuncto uero Xerxe: regnum ad eius filium Cyrum: quem graeci Artaxerxen uocant contigit transferri. Quo regente Persarum imperium periclitata est tota gens Iudeorum ut cum mulieribus & filiis deperiret. Causam uero paulo post demonstrabo. Nam deceptum de rege differere: quem admodum Iudaeam duxit uxorem: de regio genere: quam nostram dicunt seruasse gentem. Nam cum regnum Artaxerxes accepisset: & ordinasset ab India usque ad aethiopiam centum & uiginti septem satrapas: tertio imperii sui anno: amicos suos & gentes

persis subiectas: cum ducibus earum magnifice pauit: sicut regem oportuit: qui diuitiarum ostenta-
 tionem per centum & octoginta dies parauerat. Postea gentes ac legatos earum in Susis per septem
 dies delitiis saginauit: quorum conuiuium huiusmodi erat instructum. Tabernaculum enim fixerat ex
 aureis argenteisque columnis: uela purpurea super eas extendens: ut multa milia discumbentium ope-
 rirent. Ministrabatur ergo poculis aureis: & lapidibus preciosis ad delectationem simul & spectacu-
 lum preparatis. Præcepit itaque & ministris: ne cogèrent bibere eos: potionem eis offerentes quod apud
 persas fieri solet: imo concederent cuique discubentium: ut quemadmodum uellet epularet. Misit autem per
 oem provinciam: denunciatis: ut opa relinquerent: multisque diebus per eius imperio letarentur. Regina quoque mu-
 lierum conuiuium in aula collegit. Quam rex prudentibus uolens ostendere: ad conuiuium iussit acce-
 dere: pulchritudine cunctas mulieres præcedentem. Quæ pro legum custodia Persarum: prohibentium ab
 extraneis alienas coniuges uideri: non accessit ad regem. Cuique sæpius eunuchos ad eam mitteret
 inuicandam: nihilominus suum denegans permansit aduentum. Unde rex ita commotus soluit conuiuium
 & ad se conuocans septem Persas: apud quos legum mandata seruant: accusabat uxorem: dicens qua-
 liter fuisset ab ea contemptus: cum sæpius ad conuiuium uocaretur: & nec semel paruisset. Præcepit er-
 go: ut pronunciarent contra eam quandam legis definitionem. Tunc unus ex his nomine Nocheus
 locutus est dicens: non ipsi soli hanc iniuriam factam fuisse: sed omnibus Persis: periculum uitæ pa-
 rientibus: ut turpiter a suis contendantur uxoribus: nullo enim iam pudore tenebuntur: exemplum re-
 ginæ superbiæ aduersum te omnium rectorem habentes: & hortatur: ut eam quæ sic iniuriata fuerat re-
 gem: maximis damnis afficeret: & hoc facto: cunctis gentibus denunciaret: quæ sunt in regina decre-
 ta. Placuit ergo: ut regina Vasthi proiiceretur: & honor eius aliæ mulieri præberetur. At ille amore
 coniugis detentus: grauius disunctionem eius ferebat: & conciliari quidem propter legem non po-
 terat: tristis tamen in sollicitudinibus permanebat. Quem uidentes amici nimio merore confectum:
 persuadebant: ut memoriam quidem uxoris: & amorem nihil pro futurum deponeret: & quæretet
 per uniuersam terram uirgines decoras: ex quibus pulchriorem haberet uxorem: extigui enim prio-
 ris sic posse cupidinem: alia introducta: & paulatim desiderium a muliere proiecta subtractum: ad coha-
 bitantem posse conuerti. Hoc flexus consilio statim quibusdam iussit de palatio: eligere præcellen-
 tes uirgines pulchritudine: & ad se deducere. Cum uero congregatæ multæ fuissent: inuenta est quæ-
 dam puella in Babylonia ambobus orbata parentibus: quæ apud auunculum nomine Mardocheum
 nutriebatur. Is enim fuerat ex tribu Benjamin. Omnesque primas iudeorum Hester: hoc enim nomen
 ei erat: pulchritudine superabat: & gratia uultus sui respicientium magis delectabat aspectum. Quæ
 tradita cuidam eunucho pro diligentia: cunctarum prouidentia fruebantur: affluentia aroma-
 tum: odore & largitate unguentorum quibus corpora utuntur irrigabantur: & his fruebantur per
 menses sex: numero quadringentæ. Cuique putasset uirgines per prædictum tempus diligentia satis
 habuisse: & dignas iam regio factas cubiculo: per singulos dies ad concubitum unam regi mittebat.
 Qui post concubitum statim eam ad eunuchum remittebat. Veniente uero ad eum Hester delecta-
 tus est: in amoremque incidens puellæ: legitimam etiam duxit uxorem: & nuptias celebravit imperii
 sui anno duodecimo: mense qui dicitur Adar. Destinauit autem per omnes gentes eos qui aggarim
 dicuntur: præcipiens eis pro suis nuptiis festa celebrare. Ipse autem Persas & primos gentium pasce-
 bat per totum mensem pro nuptiis suis. Quam cum introduxisset ad aulam corona eam induit. Ha-
 bitauitque cum eo Hester: minime ei prodens: ex qua esset natiua. Transiens autem & auunculus eius
 a Babylone: ad persicam Susin: & habitans illic: singulis in palatio commorabatur: requirens quali-
 ter puella conuersaretur: quæ tanquam filiam diligebat cum legem rex posuisset: ut nemo familiarium
 ad eum non uocatus accederet: cum super solum ederet. Sedebat itaque etiam rex uirgam auream fe-
 rens. Quam cum aliquem liberare uoluisset: horum qui non uocati uenirent: porrigebat ei: & cum
 tetigisset uitabat periculum mortis. De his quidem sufficienter a nobis dictum est. Interiecto uero
 tempore insidiantibus regi Bagatha: & Theodesto: Bargani eunuchus seruus alterius eunuchi: ge-
 nere Iudæus: cum intellexisset insidias: reginæ auunculo indicauit. Mardocheus autem per Hester
 manifestans insidiatores prodidit regi. Rex autem turbatus ueritatem inueniens: eunuchos quidem
 crucifixit: Mardocheo autem tunc nihil præstitit: quanuis salutis eius nuncius extitisset: nomen ta-
 men eius annalibus monumentis iseri præcepit: & in palatio eum permanere: ut amicus regi neces-
 sarius existeret. Quo tempore Aman Amadathii filium genere Amalechitarum: ad regem introeun-
 tem peregrini & persæ salutabant. Nam hunc ei honorem Xerxes ab omnibus iusserat exhiberi. Mar-
 docheum uero propter sapientiam & patrias leges non adorantem Aman: custodiri fecit: & interro-
 gauit eum ex quo genere esset. Audiens autem Iudæum esse indignatus dixit. Omnes liberi persæ
 adorant me: hic seruus existens: hoc facere dedignatur. Et punire uolens Mardocheum: ipsum qui-
 dem a rege petere: ad tormenta paruorum putauit: gentem autem eius decreuit totam una perimere.
 Nam iudæos in odio satis habebat: quoniam Amalechitarum genus e quibus ipse fuerat ab ipsis
 omne perierat. Audiens ergo regem accusabat dicens: gentem esse malignam dispersam per uniuersum
 orbem: qui eius seruiet imperiis: nec mixtam: nec aliis gentibus coadunatam: nec eadem cum
 cæteris religionem colentem: quæ nec legibus inquit similibus uiuitur: & inimica moribus & profes-

sionibus tui populi & hoibus cunctis existit. Sed si uis aliquot subiectis beneficium comodare iube
 radicitus eam perire: nec eius reliquias aliquas remanere: nec aliquos eorum ad seruitutem aut ad capti-
 uitatem seruari. Verumtamen: ut nullum patiaris damnum: tributa eorum de propria substantia ipse me præ-
 bere polliceor: quadraginta milia pecuniarum talenta ubicunque præceperis. Has autem pecunias liben-
 ter offero: si peccatum ab his malis tuum fuerit imperium. Postquam Amas hanc intimauit: rex ei & pecunias
 & hoies donauit: quicquid de his uellet efficere. Desiderio autem adepto. Aman statim mandat tanquam
 a rege per omnes gentes præcepta hunc modum continetia. Rex maximus Artaxerxes ab India usque
 ad Aethiopiam: centum uiginti septem prouinciarum principibus & iudicibus: qui eius imperio subiecti sunt
 salutem dicit. Cum pluribus gentibus imperassem: & uniuersum orbem meam ditioni subiugassem uolui: neque
 quam abuti potentiam magnitudine: sed clementia & lenitate gubernare subiectos: ut absque ullo timore
 uitam silentio transigentes: optata cunctis mortalibus pace frueretur. Querente autem me a consiliariis
 meis: quomodo hoc posset impleri: unus qui sapientia ac fide ceteros præcellerat: & erat post regem secun-
 dus Aman nomine: indicauit mihi in toto orbe terrarum populum esse dispersum: qui non nisi uteretur legi-
 bus: & contra omnium gentium faciem consuetudinem regum iussa contineret: & uniuersarum concordiam natio-
 num sua dissensione uiolaret. Quod cum didicissemus: uidentes unam gentem rebellem aduersum omne ge-
 nus hominum pueris uti legibus: nisi quæ iussionibus contraire: & turbare subiectarum nobis prouinciarum pa-
 cem atque concordiam: iussimus ut quoscunque Aman quolibet prouinciis propositus est: & secundus nominis mei esse pa-
 ter monstrauerit: cum coniugibus ac liberis deleantur ab inimicis suis: nullusque eorum misereatur quartadeci-
 ma die mensis Adar anni presentis: ut nefarii hoies uno die ad inferos descendentes: reddant pacem impe-
 rio nostro quod turbauerunt. Hoc per ciuitates & prouincias ueniente præcepto: omnes ad interitum Iudæorum con-
 stituta die parabant: quod etiam in Susis parabat. Rex uero & Aman epulationibus uacabant: ciuitates
 uero turbabant. Quod Mardocheus cognoscens uestem rupit & sacco indutus: cineremque profusus: ciui-
 tatem circuibat: clamans interim gentem quam nihil peccauit. Et hoc dicens ad aulam peruenit: & an-
 te ipsam stetit. Nam minime ei licebat ingredi: tali circumamictum habitu. Idem etiam omnes fecerunt Iudæi
 per ciuitates quibus de hoc litterarum proponebantur: lugentes & plangentes nuntias sibi calamitates. Cum
 uero quidam regine nunciasset Mardocheum in tam misero ante aulam habitu stantem: audito sermone tur-
 bata: misit quæ eius uestimentum mutarent. Quo nolente sacco exui: qui nondum erat malum finitum: pro
 quo saccum induerat: uocans assistentem eunuchum Acratheon: ad Mardocheum destinauit: interrogans
 quid ei tristitia contigisset: quæ hunc habitum nec ea petente deponeret. Tunc Mardocheus indicauit
 eunuchum causam: & litteras contra Iudæos per omnes prouincias sub rege constitutas transmissas: & promissionem
 pecuniarum: per quam a rege perditionem gentis comparauerat Aman. Hæc etiam exemplum ad Hester
 tradidit reportandum: quæ proposita in Susis fuerant: mandans ei: quatenus de his regi supplicaret: nec recu-
 sare per salutem gentis habitum humilem accipere: per quem regi ostenderet: Iudæis periculum imminere. Aman
 inquit qui secundum honorem post regem obtinet: accusando Iudæos: regem aduersum eos incendit. Hæc
 cum regina cognouisset: rursum mittit ad Mardocheum: dicens: quod non esset a rege uocata: & si quis
 ad eum non uocatus intraret moreretur: nisi uolens quedam seruare: porrigeret ei uirgam auream. Nam
 uocato & ad eum intrantis: si hoc rex fecerit: hic solus non interimetur: sed ueniam accipiens liberatur.
 Mardocheus uero ea uerba deportanti sibi ad Hester eunuchum renunciare præcepit: non suam salutem
 uidere: sed totius gentis periculum amouere. Nam si nunc ipsa contempserit: adiutorum quod genti deum om-
 nibus modis futurum: ipsam uero & paternam eius domum ab illis quos contempserat perituram. Hester autem
 denunciavit Mardocheo per eundem ministrum: ut pergens ad Susis: constitutos illic Iudæos ad contio-
 nem congregaret: & ieiunare cunctos triduum ipsa preciperet: quod & ipsa cum suis agens ancillis: promi-
 sit se præter legem adire regem: & si mori oporteret non recusaret. Mardocheus autem secundum Hester mandata
 populum fecit ieiunare: deumque suum petere: ut nec eam: nec gentem eius perituram contineret: sed ut se-
 culi salutem prouideret: & peccati ueniam concessit: & nunc a denunciato dudum interitu liberaret. Non enim
 propter aliquod peccatum ita cogebatur sine gloria deperire: cum & ipse dominus nosset causam furoris Amas quod
 eum non saluabat. Neque enim inquit honorem quem tibi domine offerentiam hunc illi quoque patiebar offerre: idcirco
 iratus contra eos qui tuas leges non transgrediuntur talia machinatus est. Eisdem etiam uulgus uoces
 emittebat: petens deum prouidere suam salutem cunctisque Israelitis per omnem liberare terram a futura calami-
 tate: nam iam præ oculis eam sperabant: & simul habebant. Rogabat etiam Hester deum: per patriam se le-
 ge prosternens in terra lugubrique ueste circumamicta. Cibum autem & potum: omniaque suauia tenuerat per
 tres dies deum petens ut adiunaret eam quatenus regi uideretur supplicans suauis eloquio: specie ue-
 ro pulcherrima: ut ex utroque sustentata: & ipsa periculum euitaret: & gentis suam salutem acquireret: in Aman
 quoque regis odium concitaret. Sic deum per tres dies deprecans: lugubrem uestem deposuit & habi-
 tum mutato ornata: sicut oportebat reginam: ibat cum duabus ancillis: quarum una leniter eam incum-
 bentem sustentabat: altera uero sequens longitudinem uestis: quæ usque ad terram profusa erat: sumens eam
 digitis deportabat. Quæ ita facie rubore plena: uerecundum ac modestum habens decorem adibat re-
 cundatum ornatu: qui ex uaria ueste: uel auro ac lapidibus preciosis ualde fulgebat: terribilio-
 remque magis eum propter hæc intuens: cumque & ille asperius eam: uultuque iracundo aspiceret:

membris eam debilitas comprehendit: & sup ancillas quæ prope latera eius erant: repente collapsa
 est. Rex autē uoluntate arbitror dei mentē mutauit: & timens ne quid mali uxor eius timore patere
 tur. surrexit a sella: suoq; eam gremio colligens fouebat & osculabat blandeq; loquebat: cōfidere pe
 tens eam: ne aliquid metueret q; ad eum nō uocata uenisset: nā legem istam pp subiectos esse positā
 ipsam autē similiter cū eo regnantē: oēm habere licentiam. Hæc dicēs sceptrumq; in manu eius po
 nens: uirgam sup ceruicē tetendit eius: pp legem: liberans eam a mortis discrimine. Illa uero respi
 rans: domine inquit: non habeo facultatē explanandi: quæ mihi subito contigerunt. Nam ut te ui
 di maximū & pulchrū atq; terribilē: statim spiritus meus recessit: & a mea aīa sum relicta. Vix illa cū
 debilitate hæc loquēte: etiam regē anxietas habuit: deinde confidere: melioraq; sperare Hester inui
 tabat. Nam medium ei regnum se concedere si hoc peteret promittebat. Hester uero ad conuiuium
 eum cum Aman amico ad se uenire supplicabat: parasse ei cenā se dicens. Cūq; annuisset: & adue
 nisset: inter poculorum leticiā iussit rex Hester aperire quod uellet: nihil enim se negaturū eē promi
 sit: et si mediani partem regni poscere uoluisset. Tam illa in posteq; diem explanaturū se suum consi
 lium promissit: si rursus ad conuiuium cum Aman conueniret. Cūque rex promississet: Aman egres
 sus est gaudens: q; solus apud Hester cum rege meruit epulari: dum nullus alius talē honorē potuis
 set adipisci. Vidēs uero in aula Mardocheum: nimis indignatus ē: q; non aliquā ab eo uenerationē
 sibi met exhiberi sensisset. Tunc ingressus ad semetipsum: uxore Zarasam cum amicis uocauit. Qui
 bus præsentibus honorē exposuit: quo frueretur: non apud regē tantum: sed & apud reginā: & qua
 liter illo die ad eā cū rege solus accitus eēt: & in posteq; diē rursus inuitaretur. Dicebat autē: nō ei pla
 cuisset: q; Mardocheum uiderat in aula Iudæum. Cui respondit uxor sua Zarasam. Iube lignū secari
 quinquaginta cubitorū: & mane pete Mardocheū a rege crucifigēdum. Cuius consilium laudans: p
 cepit famulis lignum paratū in atrio constituere: quod ad pœnam Mardochei seruarent. Deus autē
 spem malignā Aman deridebat: & accidētia præuidēs: de futuris delectabatur. Nam regi somnum
 per illam noctē abstulit. Qui nolēs in ocio uigilias perdere: sed ad gubernationē sui principatus eas
 habere scribam iussit libros afferre prædecessorum suorum: & factorum eorum monimēta relege
 re. Cūq; detulisset: & recenseret: inuenti sunt quidam: qui pro uirtute sua præcium agros acciperāt
 quorum & nomē signatum erat: alter uero pro fide donationem impetrauerat. Post hæc legēdo ue
 nit ad Bagathan & Theodestum eunuchos: insidiatores regis: quos Mardocheus indicauerat. Et cū
 hoc tantum scriba pronunciaffet: & ad alterius transisset actus: rex eum detinuit: consulens siquid
 ei pro remuneratione datum scriptum haberetur. Scriba respondit. Nihil. Tunc rex iussit eum tace
 re: & interrogabat eos quibus hoc commissum fuerat: quæ sit hora noctis. Audiens autem iam di
 lucefcere: præcepit: ut quem inuenirent amicorum ante aulam præsentem nunciarēt. Euenit autem
 Aman inueniri. Nam præter solitam horam maturius processerat mortem Mardochei petiturus.
 Cūq; serui renunciaffent Aman ante ædem stare: pcepit eū uocari. Cum ergo intrasset: amicū inqt
 te sciens solum fidelē: peto ut consilium mihi præbeas: quē admodū debeam secundū meā magnifi
 centiam honorare quēdam ualde charissimum. Aman uero putans: consilium quod dedisset hoc si
 bi profuturum: nam amari se solum credebat a rege: quā existimabat optimā esse sentētiam: regi de
 clarabat & dixit. Si uis quē dicis hominē dilectum & gloriæ meritis honorari: fac eum sup equū p
 cedere: tua ueste indutum: & torquē auream hēre: & præcedere unum ex tuis necessariis amicis: cla
 mantē p totam ciuitatē: q; tale beneficium merebitur: quē rex honorificari uoluerit. Igitur Amā hu
 iusmodi largitatē arbitratus ad se uenturam: talia p̄suasit. Rex uero delectatus hac ammonitione: ua
 de ait habēs equum: & stolam: & torquē: require Mardocheum Iudæum: & his illum induens: ante
 cede equum in eius. Nam tu inquit amicus es mihi præ cōctis. Ergo perfice consilium cuius utilis
 p̄suasor extitisti: & hæc ei a nobis donētur: qui meam animam liberauit. Postquā hæc præter spem
 omnē audiuit: mēte confusus & mesticia p̄cussus exiit: equus ducēs: cum purpura & auro & Mardo
 cheum reperiēs: ante aulam sacco indutum: iussit exutum: purpura circūdari. Tum nesciēs ille uerita
 tē: sed deludi se putans: pessime inquit omnium hominū: ita calamitatē meam derides. At uero cer
 te cognouit: q; ei rex hunc honorē donauerit: p salute quā illi p̄buerat: insidiatores eunuchos redar
 guens purpura: induit: quā rex sæpe uestitus gerebat: & torquē ceruice circūdatus: & super equum
 sedēs: totam circuibat undiq; ciuitatē: præcedēte Aman & prædicante: q; huiusmodi fruitur donis:
 quē rex amauerit: & dignum honore probauerit. Cūq; totam circuisset ciuitatē. Mardocheus ad
 regē ingreditur. Aman autē ex confusione ad se recedēs: cum lachrymis uxori & amicis quæ conti
 gerant: indicauit. Illi nequaquā puniri posse Mardocheum dicebant: deum enim eē cum ipso crede
 bant. Dumq; hæc adinuicē loquerētur: uenerunt Hester Eunuchi: Aman urgētes ad cenā. Sabucha
 das uero unus ex eunuchis: uidēs crucē fixam in domo Aman quā Mardocheo parauerat: consuluit
 aliquē seruorum: cuius causa eam parasset: & audiēs reginæ auunculo: quia Aman a rege eum petitu
 rus erat ad pœnam: tunc quidē tacuit. Cūq; rex una cum Aman epulans iterrogaret reginā: quam
 uellet ab eo donationē impetrare: cōpletorum enim se eius desiderium p̄mittebat: tunc regina pro
 populi depræcabatur periculo: eo q; tradita fuisset ad perditionē cum sua gēte: iōq; sermones ad eū
 facere decreuisset. Neq; enim molestum sibi dicebat: si amaram eius seruitutem imponeret: paruū

enim ei hoc esse malum: sed supplicabat hæc amoueri. Itaq; interrogate regem: a quo hæc sancita fuisse: accusabat iam manifeste Aman: & maliuolum contra eos existentem: has molitum insidias arguebat. Tunc rex ad hoc turbatus: a conuiuio ad hortos egreditur. Hester uero reginam Aman petere cœpit: ut ueniam pro peccatis exposceret: nam intellexerat: in quibus iam malis esset. Cuius super lectum procidens reginam peteret: superuenit rex: & huiusmodi uisu magis incitatus dixit. Pessime oïum uxori meæ iam uiolentiã irrogare conaris. Ad quod Aman obstupuit: & nihil potuit respondere. Tunc Sabuchadas eunuchus cœpit Amã accusare: quẽadmodum iuuenisset in atrio eius paratam crucem ad mortem Mardochei: nam hoc illi interroganti seruus indicauerat: cum ad ipsum inuitaturus eum ad cœnam uenisset: crucem autem dicebat esse altitudine cubitorum quinquaginta. Quod rex audiens: in illa eum pœna tradere decreuit: quam contra Mardocheum ipse tractauerat statimq; iussit cruci suspensum interimi. Vnde mihi contigit mirari nomen dei: & sapientiam: & iustitiam eius agnoscere: quod non solum maliuolentiam Aman puniuit: sed quod excogitata contra alium tormenta in eum cõuertit: & cætero hoc sentire permisit: quõ qui contra alium quãdam molitus fuerit hæc in se primũ parata cognoscat. Itaq; Aman honorẽ quem a rege perceperat supra modum abusus: huiusmodi cruci confixus est. Rex autẽ substantiam eius reginæ donauit: & Mardocheum aduocans: dedit ei anulum quẽ Amã ipse p̄stiterat. Nam iam Hester ad notitiam eius perduxerat cognationẽ quam ad illum habebat. Donauit uero & regina Mardocheo Amã possessionẽ: & supplicauit regi liberari a mortis metu gentẽ Iudæorum: cito nota ei faciens: quã p̄ uniuersas prouincias scripsisset Aman filius Amatdathi. Nam patria gente sua perẽpta: nullatenus se uitã posse tolerare dicebat. Cui rex promisit: nihil eam frustra petere: nec studio eius aliquid contrarium prouenire. Vnde p̄cepit: ut scriberet quẽ uellet de Iudæis noĩe regio: signaretq; eius sigillo: & transmitteret per omne eius imperium: ut si quis legeret signatas epistolas sigillo regio: minime sanctionibus obuiaret. Scribas ergo regales uocans: iussit scribere gẽtibus & primatibus: & magistratibus pro Iudæis: ab India usq; ad Aethiopiam centum uiginti & septem prouinciarum. Epistolæ autẽ hunc ordinem cõtinebãt. Rex magnus Artaxerxes ab India usq; Aethiopiam: centũ uiginti & septẽ prouinciarum ducibus ac principibus: qui nostrã obediunt ditiõĩ salutẽ dicit. Multi bonitate principum & honore qui in eos collatus est abusi sunt in supbiam & non solum subiectos regibus nituntur opprimere: sed datam sibi gloriam non ferẽtes in ipsos qui dederunt moluntur insidias agitare: nec contenti sunt gratias non agere beneficiis: & humanitatis in se iura uiolare sed dei quoq; cuncta cernentis arbitrantur se fugere posse snĩam: & in tantũ uasanie prorupere ut eos qui credita sibi officia diligenter obseruãt: & ita cuncta agunt in oïum laude sint digni mendaciorũ funiculis conentur subuertunt. Quæ res & ex ueteribus probatur historiis: & ex his quæ geruntur quottidie: quõ malis quibusdam suggestionibus regum studia deprauantur. Vnde prouidendum est paci oïum prouinciarum: nec putare debetis: si diuersa iubeamus ex animi nostri uenire leuitate: sed pro qualitate & necessitate temporum: & ut rei publicæ poscit utilitas ferre snĩam. Et ut manifestius quod dicimus intelligatis: Aman filius Amatdathi: & aĩo & mente Macedo: alienusq; a Perfarum gente: pietatẽ nostram sua crudelitate cõmaculans: peregrinus susceptus est a nobis: & tantam in se expertus est humanitatem: ut pater noster uocaretur: & adoraretur ab oĩbus post regem secundus. Qui in tantum arrogatiã tumorem subleuatus est: ut regno nos priuare niteretur & spiritu. Nam Mardocheum cuius fide & beneficiis uiuimus: & consortem nostri regni Hester cum omni gente sua nouis quibusdam atq; inauditis machinis expectiuit ad mortem hoc cogitans: ut illis interfectis: insidiaretur nostrã solitudini: & regnum Perfarum transferret in Macedonas: Nos autem a pessimo mortalium Iudæos neci destitatos: in nulla penitus culpa reperimus: sed e contrario iustis utentes legibus: & filios altissimi & maximi semperq; uiuẽtis dei esse: cuius beneficio: & patribus nostris: & nobis regnum est traditum: & usq; hodie custoditur. Vnde & eas litteras quas sub noĩe nostro ille direxerat: sciatis eẽ irritas. Pro quo scelere ante portas huius urbis i. Susis: & ipse qui est machinatus: & oĩs cognatio eius pendet in patibulis: non nobis sed deo ei reddente quod meruit. Hoc autem edictum quod nunc mittimus: in cũctis urbibus proponatur: ut liceat Iudæis uti legibus suis. Quibus debetis esse aduinculo: ut eos qui se nec eorum parauerãt possint interficere. xiii. die mensis duodecimi: qui uocatur Adar. Hãc. n. diem oĩpotens deus meroris & luctus eis uertit in gaudiũ. Vnde & uos inter cæteros festos dies hanc habetote diem: & celebrate eam cum omni letitia: ut & imposterum cognoscatur: oēs qui fideliter peris obediunt dignam pro fide recipere mercedẽ: qui autẽ insidiantur regno eorum: perire pro scelere. Oĩs autẽ prouincia & ciuitas: quẽ noluerit solẽnitates huius esse particeps: gladio & igne depeat: & sic deleatur: ut nõ solum hoĩbus: sed etiam inuia sit bestiis in sempiternum pro exẽplo cõtemptus & inobediẽtiã. Igitur equites eplãs deportantes exierunt: & uiam propositam peragebant. Mardocheus uero regia indutus stola: & corona aurea: & torque processit ornatus. Quẽ uidentes ita honorificatum a rege Iudæi in susis habitantes: cõem existimauerunt eorũ foelicitatem. Præterea gaudium & salutare lumen propositis regalibus sanctionibus per ciuitates & prouincias Iudæos circũdedit ita: ut etiam multæ gentes p̄ timorẽ Iudæorũ perterrerentur: libertatẽ ex periculo eorum cõparatã inspiciẽtes.

Nam duodecim mensis quarto decimo die: qui apud hæbreos Adar: apud macedones Distrios uocatur: portitores regalium litterarum nunciabant: quemadmodum deberent die quo ipsis periculū imminebat inimicos consumere. Tunc Persidis Satrapæ & tyranni: & regis scribæ summum Iudæis reddebant honorem: quoniam timor mardochei eos ad temperantiam coaceruabat. Postq̄ edictū regis per omnes prouincias lectum est: in Susis iudæi inimicorum quingentos interemere. Cūq; rex pemptorē in ciuitate numeꝝ Hester nunciasset: & i prouincia quod factum fuisset ambigeret: siq̄d amplius uellet interrogauit eam. Illa uero petiuit eum: ut præciperet Iudæis: & iposterum diem ita facere in reliquos inimicos suos: & ut. x. Aman filii crucifigerentur. Quod quidē Iudæis rex concessit: nequaq̄ resistere uolens Hester. Iudæi uero parati. xiiii. die mensis occiderunt rursus aduersarioꝝ trecentos: nihil penitus possessionis eorū tāgentes. Interfecti sunt etiā p̄ prouinciā aliasq; ciuitates a Iudæis septuaginta sex milia inimicorū: quos strauerunt tertiadecia die mēsis: quē festū celebrauerūt. Similiter autē & Iudæi in susis collecti: die. xiiii. & xv. eiusdē mensis epulati sunt. Vnde hactenus oīs in orbe terræ Iudæi hos celebrant dies: pticulas de cōiuiiis inuicē mittētes. Scripsit etiam Mardocheus oībus sub imperio Artaxerxe degentibus Iudæis: q̄tenus hos obseruaret dies semp̄ eos celebrātes: & nepotibus traderent p̄ oīa tēpora celebrādos: ne alicui obliuioi traderent: q̄ in his fuerant ab Amā pituri: iustūq; esset: cū uitassent piculū: & inimicos punissent: honorare eos: gratias agentes deo. Vñ p̄dictos dies Iudæi celebrāt: appellātes eos cōseruatores. Mardoche' at magn' erat & clarissimus apud regem principatūq; eius regebat: & potiebat cōi conuersatiōe cū regina. Tūc Iudæi sup̄ oēs libertatis licentia fruebantur. Hæc quidem sub impio Artaxerxe gesta sūt.

Qualiter Vagosus dux Artaxerxis iunioris multa in Iudæos iniuriosa cōmisit. CAP. VII.

Defuncto autem Heliasib principe sacerdotū: Iudas filius eius p̄cipatū sacerdotalē suscepit. Defuncto uero & hoc: Ioannes filius eius honorē suscepit. Propter quē Vagosus dux alteri' Artaxerxis tēplū uiolauit: & tributa Iudæis iposuit: nec pri' dimisit quotidianas offerri hostias: quā p̄ unoquoq; āno uestigal exigeret: dragmas quinquaginta. Hoc autē ex hmōi cā contigit. Frater erat Ioānis Iesus: cui Vagosus amic' existēs: p̄misit ei sacerdotii p̄cipatū dare. Qua confidētia Iesus altercatus i tēplo aduersus Ioāne' icitauit fratrem: ut eū interficeret: & tātū i tēplo facinus Ioānes in fratrem cōmitteret: qd̄ nunq̄ prius: nec apud græcos: nec apud Hæbreos: alias Barbaros ita crudeliter uel scelerate factū ē: Vnde nec deus hoc impune dimisit: sed populū p̄ hęc cām ad seruitutē redegit: & tēplū uiolari a Persis dimisit: dicente Vagosō. Ausi estis homicidiū in uestro tēplo cōmittere. Ego peremptore illo in tempore mundior sum. Et hæc uerba faciens: in templum īgressus est: Hac igit' usus occasione Vagosus: anno septimo Ioāne' pro nece Iesu puniuit. Finiēte uero uitam Ioāne' successit principatui sacerdotum filius eius Iaddus. Erat autē etiam & huic frater: Manassēs noīe. Cui Sanaballath missus a Dario ad Samariā: Satrapa genere Cutheus: ex quibus Samaritæ descenderūt: audiens clarā esse ciuitatē Hierosolymā: & reges eius multa Assyriis: & habitatoribus humilis syriæ pericula fecisse: libenter Manassē copulauit suā filiam noīe Ysacha: arbitratus p̄ affinitatem obsidē ei futurā ad fidē gētis iudæorū.

Quanta iudæis rex Macedonū Alexander bona fecit. postq̄ iudæā obtinuit. CAP. VIII.

Deridē tēpus & Philippus rex macedonū ab Egesia Pausania: filio Ceraſte: Gen' ab ore ste trahēte: insidias passus p̄misit. Succedens uero filius eius Alexāder iperio: trāsīit hellespontū: & duces Darii deuicit: sup̄ Granicū flumē cōfligēs cū eis. Cūq; p̄currisset Lydiā & ioniā captiuasset Phrygiāq; p̄dasset: ad loca p̄philiæ puenit: qd̄ alibi explanatū ē hierosolymorū uero seniores idignabāt: qd̄ p̄cipis sacerdotū Iaddi frater Manassēs aliēigenæ cohabitās uxori sacerdotii p̄iceps existeret. Arbitrabāt. n. hoc cōnubiū initiū fieri occasiōnis p̄stāde uolētib' leges trāsgrēdi p̄ uxorū copulationibus: q̄s ab alienigenis sibi cōiūgere festinabāt. Nā extitisse etiā priorē captiuitatē p̄ hęc coniugia mala putabant: q̄ multi in his peccassent: dū non uxores p̄uinciales ducerent. Iubebāt ergo Manassē disīūgi ab uxore: aut nō itroire sacrarium. Principes quoq; sacerdotū cum populo hoc indigne ferebant. Manassēs autē p̄hibitus a fratre ad altare accedere: ad soceꝝ Sanaballan puenit: amare se dicens filiam eius Ysacha: sacerdotalē uero honorem maximū esse apud gentē & ciuitatē: & genus Iudæorū: nec uelle p̄pter hmōi cōiūctū sacerdotii iure priuari. Itaq; Sanaballath nō ei solū sacerdotiū. sed etiam principatū sacerdotii & potentiā ac honorem oīum locorum sibi subiectorum dare p̄misit: uolens suā apud eū filiā p̄manere. Dicebat etiam templum ei edificare ad instar Hierosolymorū super mōtem Garizin: q̄ altior oībus Samariæ montibus appebat: sed hoc facere cū regis Darii snā. His pro missiōibus eleuatus Manassēs: p̄māsit apud Sanaballath principatum sacerdotii arbitratus se accepturū Dario cōferente. Nam iam Sanaballath uergebat in seniu. Multis uero sacerdotibus & Israhelitis huiusmodi sibi subiectis uxoribus: nō parua seditio Hierosolymitas habebat: dum plures ad Manassen trāsirent. Quibus Sanaballath pecunias ministrabat: & terrā colendam: habitationēq; deputabat: oībus modis genero suo concordans eodem tēpore Darius audiēs Alexandrū hellepōrū trāsisse: Satrapasq; suos sup̄ Granicū flumē pugna uicisse: & ulterius accessisse: exercitū equitū peditūq; colligēs: occurrere statuit macedonibus: priūsq; omnes percurrētes Asiā deuastarent. Trāsīens ergo fluuiū Eufratē & montem Ciliciæ

Taurum hostes in ipso cilicia sustinebat: illic sperans eos expugnare. Tunc Sanballath, propter defectum Darii gauisus: illico Manassen dicebat: promissa compleri: dario post captiuitatem hostium reuertente. Nam credebat non ipse tantum: sed etiam omnes Asiam habitantes: nec ad manum belli Macedonas cum suis propter multitudinem esse uenturos. Aliter uero quam sperabatur euenit. Nam congressus cum Macedonibus rex est uictus: multamque partem exercitus perdens: & captis matre pariter & uxore simul & filiis ad Persas fugiens remeauit. Alexander autem ad Syriam ueniens damascum cepit: & subiugata Sydone: Tyrum obsidebat. Lias uero ad principem sacerdotum Iudaeorum direxit inuitans eum auxilia sibi mittere & uenalia exercitui preparare: & quanta prius dario consecratar: ei praeberet: eumque inuitauit amicitiam Macedonum eligere: ne in posterum poeniteret. Cuius princeps sacerdotum Iudaeorum portitoribus mandasset sacramenta dario se dedisse: ne contra eum arma portaret: nec posse uiuente dario constituta transcedere. Alexander incitatus Tyrum quidem relinquere non decreuit: paulo post capi futuram qua uicta: minabatur contra principem sacerdotum gentis Iudaeorum exercitum mittere: ut omnes per eum discernere: quibus deberent constituta seruari. Quapropter interius in obsidione perseverans: uastauit Tyrum. Cuius eam cepisset ad ciuitatem Gazam peruenit eamque cum duce suo Habimasin obsidebat. Arbitratus autem Sanballath oportunitatem inuenisse tempus: dario iam despatato: eligens de suis octo milia: ad Alexandrum proficisci: quem reperit inchoantem Tyri obsidionem. Cui etiam promisit dare loca sub sua potestate constituta: magisque ipsum dominum libenter habere quam dariam. Cuius se intellexisset: grate susceptum: confusus iam & de presentibus fretus: uerba proferebat: dicens se generum habere Manassen: fratrem Iaddi principis sacerdotum Iudaeae gentis: multosque alios cum eo presentes ex eadem gente: quos uelle aiebat sub eo templum locis constitutis edificare: hoc autem & ipsi profuturum dicebat: si diuideret in duas partes Iudaeorum potentia. ne eadem concordia gens coniuncta debellaret: aut in aliquo regibus obuiaret: quem admodum prius & Assyriorum regibus contingebat. Concedente uero Alexandro: omni studio adnixus Sanballath edificauit templum & sacerdotem Manassen constituit: maximum arbitratus praemium ex filia nepotibus futurum. Septem autem mensibus in obsidione Tyri transactis: & duobus in Gaza: Sanballath defunctus est. Alexander autem capta Gaza: ad ciuitatem Hierosolymitam ascendere festinabat. Quod princeps sacerdotum Iaddus audiens: in pauore & timore constitutus: moliebat quem admodum macedonibus festinus occurreret rege indignante: & putante timorem esse contumaciam. Praecipiens igitur populo supplicationem & immolationem offerre deo ipse deprecabatur subuenire genti: a uenturisque eam liberare periculis. Obdormiente uero eo post sacrificium deus precepit ut confideret: fertisque ciuitatem ornaret: portasque protinus aperiret: & alios quidem cum ueste alba: ipsum autem & reliquos sacerdotes cum legitimis stolis iussit occurrere: nihil suum spontes pati: deo providente. Cuius a sopore surrexisset: ualde congaudens: nocturnum oraculum omnibus indicauit: & quae uidit in somno cunctis facere demandans: regis praesentiam expectabat. Quae audiens non longe esse a ciuitate: processit: cum sacerdotibus: & ciuili multitudine: sacra & maiorem aliiis gentibus ei preparatis occasionem: ad aliquem locum qui Saphin appellatur: quod nomen latine translatum scopulum significat: ex quo loco Hierosolymam templumque potuisset uidere. Phoenices uero & Chaldaei regem secuti: putabant: quia quicquid potuisset furor impialis promittere in ciuitatem: ipse committeret: & principem sacerdotum summis afficeret contumeliis. Quod e diuerso contigit euenire. Nam Alexander prauidens multitudinem uestibus albis indutam: antistites uero cum byssinis stolis: & principem sacerdotum hyacinthinam & auream stolam: super caput habentem cidarim. & super laminam auream: in qua scriptum erat dei nomen: adiit eum solus: & nomen adorauit: & principem sacerdotum primus ueneratus est. Omnibus uero Iudaeis una uoce Alexandrum salutantibus Syriae reges: & reliqui: hoc facientem stupuerunt: corruptamque regis mentem putauerunt: Parmenion uero solus eum interrogauit dicens: cur omnibus eum non adorantibus ipse adorasset principem sacerdotum gentis Iudaeae. Cui ille non huc inquit adorauit: sed deum cuius principatu sacerdotum functus est. Nam per somnium in huiusmodi eum habitu conspexi: adhuc in odio ciuitate Macedoniae constitutus. Dumque mecum cogitarem: quem admodum possem Asiam uincere: incitabat me nequaquam negligere: sed confidenter transire. Nam semper dum staret meum dicebat exercitum & Persarum traditurum potentiam: ideoque neminem alium in tali stola uidentem cum hunc animaduertissem: habens uisionis & probationis nocturnae memoriam: salutauit. Exinde arbitrator diuino iuuamine me directum: Dariumque uicisse: uirtutemque soluisse Persarum. Propterea simul etiam omnia quae meo corde sperantur: prouentura confido. Postquam haec Parmenioni locutus est principem sacerdotum honorans occurrentibus: reliquis sacerdotibus ad ciuitatem usque peruenit: & ad templum ascendens: sacrificauit deo: secundum sacerdotum ostensionem. Ipse autem sacerdotum principem: & reliquis sacerdotibus munificenter multa donauit. Allato uero ei uolumine Danielis: in quo scriptum erat: quendam graecorum regem perditurum Persarum potentiam: arbitratus se ipsum esse quem scriptura significabat: gauisus est: & tunc quidem multitudinem dimisit. Postera autem die conuocans eos iussit petere: & quas uellent donationes accipere. Principe ergo petente: ut liceret patris uti legibus: & septimum annum sine tributis esse: mandauit: & omnia concessit. Cuiusque ab eo postulasset: ut Iudaeos in Babylonia & Media gente praeciperet suis potiri legibus: promisit libenter facere quae poscebat. Dicente uero ipso ad multitudinem: si quis elegerit ei militare: permanens in patris legibus: & secundum eas uiuens: paratum se eos ducere: se pugnaturus

cum eo dixerunt. Igitur Alexāder ita disponens Hierosolymam: duxit ad reliquas exercitum ciuitates: omnibus eum ad quos peruenit amabiliter suscipientibus. Samaritæ uero metropolim tunc Sicimam nomine habentes: positam iuxta Garizin montē: in quo transgressores habitabant Iudæi: uidentes ab Alexandro ita magnifice Iudæos honoratos: coacti sunt se fateri Iudæos. Nā h mōi Samaritæ naturæ sunt: sicut prius alibi demonstrauius: in calamitatibus merfos Iudæos negant esse cognatos: ueritatem confitentes: & cū uiderint clarum eis aliquod allatum: tunc socios se iudaici generis profiterantur: originē suam a nepotibus Ioseph: Effrai & Manasse recensentes. Tunc ergo claritatem & multū animi sui affectum ostēdentes: occurrerūt regi: paulominus quā Hierosolymitæ. Cūq; laudasset eos Alexander: Sicimitæ adierunt eū cū militibus: quos ad eū Sanaballath trāsmiserat petentes: ut ad ciuitatē perueniret: & tēplum apud eos positum honoraret q̄ reuertēs: ad ipsos se uenire promisit. Petētes autem tributorū septimi anni concessionem: nam neq; ipsi seminant in eo consuluit: qui essent qui talia postularent. Cūq; respondissent Hebræos se quidem esse Sicimitas autem a Sydoniis nuncupari: iterum interrogauit eos: utrum Iudæi essent illis autem dicentibus non esse: at ego inquit hæc Iudæis cōcessi: sed reuersus q̄dem & a uobis certius edoctus: quæ uisa fuerint agam. Et Sicimitis quidem ita postulationem negauit. Similiter uero amicos Sanaballath se sequi præcepit ad Aegyptum: ibi daturum se eis iugera terræ promittens: quod & postea fecit: Thebaidā custodire prouinciam eis iniungens. Igitur defuncto Alexandro: & principatu a successoribus eius diuiso: templum super Gazirin montem permanit. Et si quis culpam habuisset apud Hierosolymitas: aut de cibo illicito: seu de trāsgressionē sabbatorum: aut de huiusmodi peccato ad Sicimitas recedebat dicens se iniuste culpari. Defunctus est autem illo tempore princeps sacerdotum Iaddus: & Onias filius principatum sacerdotalem suscepit. Et in his constituti Hierosolymitæ debebant.

Continet hic liber gesta centum: septuaginta annorū.

Incipit liber duodecimus antiquitatis iudaicæ.

Vt ptolomeus filius Lagi fraude uel dolis capi ens Hierosolymam uel Iudæam multos migravit ad Aegyptum.

CAP. I.

Alexander rex Macedonum ubi regnum Persarum dissoluit: Iudæamq; disposuit ut prædictum est a uita discessit. Cūq; multos principatus sui successores reliquisset. Antigonus quidem Asiam apprehendit. Seleucus autem Babylo-nem: gentesq; uicinas obtinuit. Lysimacho cessit Hellespontus. Macedoniam rexit Cassander. Ptolomeus filius Lagi Aegyptū possedit. Qui dum aduersum se seditiones haberent: suumque dilatare contenderent principatum: diuturnis bellis ciuitates concussæ: multis ciuibus inter certamina pereuntibus ingemiscabant. Tunc & omnis Syria sub Ptolomeo filio Lagi qui saluator nuncupatur: contraria sui nominis est perpeffa. Nanque hic etiam Hierosolymam depugnauit: fraudibus & dolis ciuitatem die sabbatorum ingressus sub specie sacrificii nequaquam iudæis resistentibus quoniam hostile nihil existimarent: & ideo ociosi ueluti nihil suspecti segnes erant. Qui cum sine labore ciuitatem apprehendisset: crudeliter eis dominabatur. Testis est orationi meæ Ouidius Sabatarcides: qui successorum Alexandri acta conscribens superstitionem nostram pro qua libertatem amisimus exprobrauit: cum hæc diceret. Est gens quæ Iudæa dicitur ciuitatem munitam & magnā Hierosolymam detinens: quæ contempsit sub Ptolomeo constituta dum arma capere deuitasset: & propter superfluum supstitionem sauiissimum dominum pertulit haberi. Sabatarcides quidem hæc de gente nostra conscripsit. Ptolomeus uero multos captiuos a montanis Iudææ: uel a uicinis locis Hierosolymorū. i. a Samaria uel a Garizi trahens ad Aegyptū cōmigravit. Sed cū cognouisset eos quos ab Hierosolymis abstraxerat firmos iusiurandi uel fidei cultores existere cum Alexandro legationem ad eos mittenti sic respōdissent Dario uiuēte contra eū arma nequaq; sumere: post Darii expugnationem multos ad castella deputauit: & pares cū Macedōib⁹ Alexādræ ciues statuit: fidēq; ab ipsis recepit: ut nepotibus suis societatem custodirent: cum & alii non pauci Iudæi sponte ad Aegyptum peruēissent opulētia locorum. Ptolomeiq; munificentia inuitati: quorum nepotes seditiones contra Samaritas dū suæ gentis patriā oblationē seruare festinarent excitabant. Nā Hierosolymitæ defendebant: dicentes suum templum sanctum existere: & immolationes illic transmitti oportere. Sicimitæ uero ad Garizin montem destinari iubebant.

Qualiter filius eiusdem ptolomei qui Philadelphus appellatus est: leges Iudæorum in græcam transtulit linguam: multosq; captiuos Eleazaro principi sacerdotum donauit: & ornamenta deo deuouit.

CAP. II.

Ost decimum & secundum annum imperii Alexandri: & post quadragesimum Ptolomei saluatoris: regnū Aegypti Philadelphus obtinuit p̄ ānos trigintanouē: q̄ & legem Iudæorū interpretatus est: & famulātes in Aegypto Hierosolymitas a seruitutis uinculo